

УДК 330.8:338.2:378

Бреус С.В., д.е.н., професор

Київський національний університет технологій та дизайну

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СИСТЕМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВИ

У результаті російсько-української війни в Україні відбулось та триває скорочення промислового виробництва, припинення інвестицій, вплив робочої сили, додаткові витрати на оборону та соціальну підтримку. Втрати України внаслідок повномасштабного вторгнення росії досягли 600 млрд дол. США, за підрахунками Київської школи економіки [1]. Зокрема, супутніми наслідками є: зниження престижності роботи науковця та викладача, якості підготовки сучасних випускників як із точки зору роботодавців, так і випускників, що може справити суттєвий вплив на розвиток економіки в цілому.

Зокрема, країни, які відносяться до постіндустріальної спільноти, на розвиток та функціонування освітньо-наукової сфери виділяють понад 11,0 % консолідованого державного бюджету, в нерозвинених (бідних) країнах спроможні виділяти не більше 3,0 % [2]. Адже, країни, які недостатньо інвестують в освіту, не можуть розраховувати на динамічний розвиток ВВП (від освіти залежить – чи буде країна експортером сировини або, як високо розвинуті країни – від США, ФРН, Японії до Південної Кореї та Сінгапуру, вийде на ринок із високотехнологічною продукцією [3]. Якість кінцевого продукту, яка може бути виміряна за набором критеріїв (збільшення частки в експорті продукції 5-го, 6-го, а у перспективі – 7-го технологічних укладів; посилення позицій вітчизняних ЗВО у світових рейтингах університетів;

підвищення індексів цитування вчених України; зростання конкурентоспроможності випускників ЗВО на внутрішньому та міжнародному ринку праці тощо) – є вагомим індикатором, який дозволяє оцінити інновації у сфері вищої освіти, а також важливим елементом інноваційної складової економічної безпеки у цій сфері [4].

Вищій освіті потрібна концептуалізація соціально-економічних трансформацій в її межах, що потребує, зокрема задля забезпечення економічної безпеки закладів вищої освіти (ЗВО) та управління нею, розроблення адекватних сучасних умовам та процесам, які відбуваються в національній економіці, заходів, що передбачають впровадження інновацій у сферу вітчизняної вищої освіти з урахуванням інтересів держави, потреб ринку праці та вимог роботодавців [5-8]. Як засвідчено у [9], за результатами дослідження зв'язку освіти та інноваційних процесів визнано реальні можливості щодо генерування мультиплікативного ефекту від практичного втілення освітнього потенціалу.

Зважаючи на нагальність нівелювання чи зменшення негативного впливу загроз і ризиків економічній безпеці системи ЗВО слід враховувати вплив саме простору інноваційної складової на неї та використовувати досвід розвинених країн, зокрема, країн ЄС (у т. ч. Польщі).

Враховуючи зазначене можна констатувати, що в умовах переходу до постіндустріального суспільства та економіки знань виникає необхідність акумуляції зусиль на всіх рівнях управління задля розробки адекватних сучасним умовам заходів у сфері управління системою ЗВО, кінцевою метою реалізації яких є підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки, забезпечення економічного зростання України, а також економічної безпеки системи ЗВО у контексті переходу держави та її регіонів до сталого розвитку.

Література

1. Дев'ятьом із 10 українців ООН пророкує перетин порогу бідності, але економісти заспокоюють. URL: <https://tsn.ua/ato/dev-yatom-iz-10-ukrayincyam-oon-prorokuye-peretin-mezhi-bidnosti-ale-ekonomisti-zaspokoyuyut-2074720.html> (дата звернення: 19.05.2022).
2. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність. URL: <http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/151-2010-03-22-13-05-06> (дата звернення: 19.05.2022).
3. Боголіб Т. М. Розвиток інноваційної економіки і елітна освіта. URL: http://www.dissertlib.com/left_menu%20papka/rozvitok.php (дата звернення: 19.05.2022).
4. Денисенко М. П., Бреус С. В. Інноваційна складова економічної безпеки у сфері вищої освіти. *Ринково-орієнтоване управління інноваційним розвитком* : монографія / за ред. С.М. Ілляшенка. Харків: ТОВ «Діса плюс», 2015. 448 с. С. 88–97.
5. Бреус С. В. Зарубіжне і вітчизняне інвестування сфери вищої освіти України у контексті забезпечення економічної безпеки ВНЗ. *Іноземні інвестиції в Україні: проблеми та перспективи* : монографія / В. Г. Федоренко, І. М. Грищенко, О. М. Могильний та ін.; за ред. В. Г. Федоренка, І. М. Грищенка, О. М. Могильного, Т. Є. Воронкової. К. : ТОВ «ДКС центр», 2015. 366 с. С. 307–339.
6. Бреус С. В. Управління економічною безпекою системи вітчизняних закладів вищої освіти. Київ : КНУТД, 2019. 400 с.
7. Бреус С. В. Аналітичний огляд теорій економічної безпеки в контексті економічної безпеки закладів вищої освіти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2019. Вип. 35. С. 37–43.
8. Бреус С. В. Інструментарій оцінювання економічної безпеки та результативності управління нею в умовах переходу держави та регіонів до

сталого розвитку. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. 2020. Vol. 6. Issue 1. P. 112–121.

9. Біла С. О. Стратегічні пріоритети реформування системи вищої освіти в Україні як складова модернізації національної економіки. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/4047/4194> (дата звернення: 19.05.2022).

УДК 65.015

Кожушко Р.Ю., к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

Повномасштабна війну принесла повне переосмислення суті та структури людського капіталу в економіці України. За даними Всесвітнього банку в структурі національного багатства багатьох розвинених країн домінує людський капітал, який складає 2/3 від сумарної величини. В країнах Північної та Центральної Америки, Західної Європи та Східної Азії він складає 3/4 від загальної величини національного багатства.

Після втрати значних матеріальних інфраструктурних ресурсів людський капітал визнається як основний стратегічний ресурс, і це вказує на перехід до означеного виміру життя українського суспільства, в якому людина як виробник і як споживач знаходяться у центрі соціально-економічної системи. За умов вивчення на передньому плані проблем соціального прогресу повоєнного суспільства і проблематики людини в сенсі кінцевої і головної мети розширеного відтворення, стає можливим забезпечення сталого соціально-